

1892-06-02

AFSENDER

Ellen Sawyer

MODTAGER

Laura Warberg

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Da

Dateringsbegrundelse:

Datoen er skrevet øverst s. 1

Generel kommentar:

Ellen Sawyer var i huset hos Havemann-familien i Hamburg en kort tid. Ægteparret fandt hende ikke dygtig nok, og Hr. Havemann sendte Ellens forældre et brev, hvori han fortalte dette. Brevet findes i Kilder Til Dansk Kunsthistorie.

Any Kleis, Hans Madsen og Hr. Meyer kendes ikke. Ellen er formodentlig den stuepige, der skulle afløse Ellen Sawyer hos Havemann-familien. T.M. er formodentlig Tante Mis = Wilhelmine Berg.

25 grader Reaumur (°R) svarer til 31,25 grader Celsius (°C).

Reinbek ligger nord for Hamburg.

Fliegende Blätter, (ty. 'Flyvende Blade'), tysk humoristisk tidsskrift, udgivet 1844-1944, grundlagt af tegneren Caspar Braun (1807-77) og Friedrich Schneider, boghandler i München. Forfattere og tegnere hånedes harmløst særheder i tysk hverdagsliv, men efter 1848 blev tonen skærpet af blandt andre Moritz von Schwind, der rettede kritik mod de borgerlige spekulanter, som berigede sig på andres bekostning (Lex.dk).

Onkel Luth og hans 2 Jødefolk: Ludvig Brandstrup (Laura Warbergs bror) blev i 1894 gift med Berta

Hirschsprung, som var jødisk. Det var formodentlig hende, der var med ham i Hamburg, men hvem den anden var, er uklart.

At fadaise som verbum af fr. fadaise, indholdsløs snak; dumme sig (Lex.dk).

Afsendersted:

Eppendorferweg 15 II, Hamburg

Afsenderinfo (lakstempel, adresse m.m.):

Bynavnet er skrevet øverst s. 1

Omtalte personer:

Berta Brandstrup

Ludvig Brandstrup, billedhugger

Henrik Havemann

Rebecca Havemann

Johanne Christine Larsen

Hempel Syberg

- Thrane

Arkivplacering:

Kerteminde Egns- og Byhistoriske

Arkiv, BB1580

Trykt udgave:

Nej

Proveniens:

Testamentarisk gave til Østfyns

Museer fra Laura Warberg Petersen

DOKUMENTINDHOLD

Ellen kan kun skrive breve om formiddagen, hvor skrivebordet er ledigt. Det har været meget varmt. Ellen Sawyer har måttet købe bomuldsstof til en kjole, og Fru Havemann hjælper med at sy den, men nu har Ellen ikke råd til at blive fotograferet.

Ellen har købt fliegende Blætter. Man kan få en bøde, hvis man oversætter dem.

Sender Albrecht og Laura Warberg rejsepenge og rejseplan? Og holder de fest for Ellen, når hun kommer hjem?

Ludvig/Luth Brandstrup og hans "2 Jødefolk" har været på besøg, og Ellen har været med dem i teatret.

Fru Havemann har været god mod Ellen. Hun var ikke glad for det brev, som hendes mand sendte Ellens forældre.

Ellen har været med Havemanns på besøg hos en hr. Mejer. Selskabet gik tur og fandt en dansepavillon. Mejer synes, at det er sjovt, at Ellen er "Venstremand". I Skandinavisk Forening har de moret sig ved tanken om, at Ellen kunne afsløre kongeparrets buster ved en guldbryllupsfejring.

TRANSSKRIFTION

Hamburg

Eppendorferweg 15.II

Donnerstag 2 Juni - 92.

Kære Mor!

I ere vel ikke knusende gale paa mig, fordi jeg har gjort en lille Pause nu med mit Brevskriveri, det er ikke godt, kan du se, at love at skrive en bestemt Dag, kan jeg saa ikke kunde I nemt mistænke mig for at være død! - Sagen er den, at jeg ikke har kunnet faa Tid i den sidste Uge, jeg har haft Samvittighedskvaler, og i Aanden set Pigen Thrane ile til og fra Højrup, vi har haft en hel Del at sy, samt Vads[k] o.s.v. og da jeg kun kan skrive om Form., naar Kapt. er væk fra sit Skrivebord saa er det ikke saa nemt altid. - Jeg har en hel Masse Forretninger, at skrive om. Det var sidste Uge saa varmt, at vi vare paa Kogepunktet 25 ° Reaumur i den køligste Skygge, saa kan i tænke jer til Resten (d.e. Gaderne i bagende Sol pakfuldt af Folk) - jeg gik iført et Underskørt og en tynd Trøje, syt af en af Kapt's Skjorter - om Form, men om Eft. kneb det med min tykke uldne Vinterkjole, og naar vi gik ud - jeg kunde knap gaa for Varmen - jeg laa om Natten for aabent Vindue med et Lagen over mig, og var endda drivvaad (af Sved!!) naar jeg vaagnede! Saa saa vi ikke anden Udvej end at købe mig Bomuldstøj til en Kjole og vi fik nogen til 60 pr Meter (se Prøven) 7 Meter altsaa 4+20 - og Fru Havemann hjælper mig med at sy den - el omvendt,

det bliver en ganske nysselig Kjole, og er det saa egentlig ret dyrt, rigtig nok maa endnu regnes Knapper og Liv for, men jeg vil meget hellere renoncere paa at blive fotograferet end blive stegt levende, vi syr ogsaa et Liv, som kan gaa med min tærnede Nederdel til hjemme, saa gaar jeg kun med den anden paa Gaden. Du kan tro den bliver pæn, Livet er c. færdigt, det sidder brilliant, Fru H. er dygtig til det, hun har klippet og syt det sammen, jeg har syt Knaphuller, sømmet efter o.s.v.: - Jeg har nu ikke Raad til at Fotograferingen, men det er da ogsaa lige fedt. - Du kan ikke tro som Pengene gaa, jeg har nu alt i alt maattet betale 6 Mark for mit Fodtøj, som hvert Øjeblik maa gøres i Stand. 1,30 for fliegende Blætter, de maatte forskrives direkte fra München, de kan ikke faa enkeltvis her, Boghandleren sagde, at man skulde passe paa med at oversætte dem, om det kom Forlæggerne i München for Øre, maa man betale 1000 Mark, men det kan risikeres, naar Bladene ikke kommer til at ligge i Restauranterne, hvor rejsende Tyskere kan se dem, det bliver gjort meget, sagde han, og naar Billede kun ikke blev ["blev" overstreget] kom med kunde man rolig gøre det - hun maa endelig, nu jeg har betalt min Mark - 50. Ellen kommer lige sidst i denne Maaned, de har sagt, jeg skal ikke rejse før, jeg faar vel sendt Rejsepenge?? Jeg tager over Kiel, men kan I ikke skaffe mig Nøjagtighed Tiden, Dagen, o.s.v. at vide, det staar ikke i Bladene her. - Jeg haaber gør et Gilde for mig, naar jeg kommer hjem, nede i Lysthuset f. Eks, med de kinesiske Lamper oppe! Du lovede at skrive til mig i København, men det blev abermal ikke af, jeg længes efter at høre lidt om din Rejse, samt dit Ophold i Sverige. - Hvis jeg have god Lejlighed til at skrive saa vilde jeg smøre Ark fulde og sende hjem i Korsbaand, jeg er fuld af Beretning! Pinsemorgen om jeg faar Held med mig, staar jeg op Kl 5 og skriver en Masse til Onkel Syberg og T.M., jeg havde tænkt, det skulde med her, men Klk er 10, i Morgen stryge, Lørdag gøre rent, min Kjole sy færdig, o.s.v. Jeg har drømt Lusen var død, lever hun endnu??? Er Any Kleis bleven gift?? Var det ikke morsom med Onkel Luth som kom herud en Dag som et Tordenslag, jeg var jo med ham og hans 2 Jødefolk i Stadttheater og hørte Don Juan, glimrende, storartet "uhørt", (var det ikke morsomt, jeg fik det at se?" Du skulde tage og skrive til Fru H næste Gang du skriver til mig, naar du skriver lidt tydeligt kan hun godt læse det, hun har været forfærdelig god mod mig mens jeg har været her, hjælper mig med alt muligt og er saa rar og god, hun var slet ikke tilfreds med Kaptajnens Brev til dig, og af ["af" overstreget] vilde hellere have gjort det selv, men hun kan kun daarlig med at skrive dansk, jeg har sagt, hun kunde skrive paa engelsk; du kan nok læse det. - For 3 Uger siden var vi ude i Reinbek hos Hr. Mejer's til Middag, det er 3-4 Mil uden

for Hamburg vi tog med Toget, - i den dejligste Egn, paa det dejligste Landsted, du kan tro det var knusende fint jeg fadaisede naturligvis med mine Fiske - Frugt - o.s.v. Kniv, det er rædsomt fint i Huset, Haven o.s.v., de har en Masse Penge - vi gik en dejlig Tur gennem Enge og en Skov - der laa et Dansehus, hvor vi gik ind, der gaar Folk og danser midt om Dagen for aabne Vinduer, saa man kan høre det over hele Skoven, vi saa lidt paa dem, Tyskerne danser saa kunstig, med Hovedet paa Siden, langsomt, roligt, undertiden ganske kønt - jeg havde en knusende Lyst til at danse med, men det maatte man ikke. - Jeg har jo sagt at jeg var Venstremand, og det gaar jo Kaptajnen og fortæller vidt og bredt ogsaa til Hr Mejer, han havde sagt, han vilde bearbejde mig, der er saadan en grinagtig lille, klog, livlig Jødesmøvs, han holdt jo et langt Foredrag om Royalismen - endnu om Aftenen da vi gik stod han paa Trappen og raabte "det bliver et net Ægteskab, om de faar en Højremand, gaar han til højre, gaar De til Venstre.

Saa kan I tænke jer, da de holdt Møde i skand. Forening, da "der maatte gøres noget" til Hans Madsens Guldbryllup, - foreslog Hr Mejer at jeg skulde afsløre det ædle Kongepars Buster ved Festen!!!! Ser i mig ikke staa der indviklet i Flag med Aks og Ler ["Ler" overstreget] Léer i Hænderne (i Haaret var der jo ingen Plads) og afsløre - det havde bleven net, heldigvis stemte andre imod, - de mente ikke en Venstremand kunde saadan noget. - Skriften er maaske lidt primitiv, men jeg kan ikke faa Tid til at gøre det saa fint.

Hils Johanne hun skal skrive til mig, men hun maa ikke sende smaa "rørende danske Bod ["Bod" overstreget] Bøgetrær

[Skrevet på tværs øverst s. 1:]

Jeg bruger dem ikke. Tak Dr[ulæseligt] meget, han har været saa elskværdig at skrive til mig. Jeg har 2 Mark paa Lommen. Jeg skriver altsaa maaske temmelig sikkert i Pinsen.

Adieu, so long

Din Datter Pelle.

Skriv endelig snart allesammen

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

J' bruger dem ikke.
 Tak Ørnus
 J' mist, han kan sagt
 kan skrive, at
 Lebekum til mig.
 J' har 2 Grand
 parannum,
 Han Ørnus
 Valbar
 duaske lene
 mit rekkiti
 no.
 Sibirien.
 Hamburg, so
 lang
 Amt Dand
 Hamburg Sille.
 Eppendorferweg 15.
 Sibirien
 Sibirien
 alle
 Sibirien
 Sibirien

en vil ikke kunne gale paa mig, fordi
 har gjort en lille gave med mit Brevskriveri det
 et ikke godt, kan du se, at love at skrive en bestemt
 dag, kan j' saa ikke, kunde I nemt misstaa mig
 for at være død! - Sagen er den, at j' har ikke kunnet
 paa tid i den sidste Uge j' har haft Samværdighed
 kyster, og i Gandsen set en stor Skraue til det fra
 Hørsing, is har haft en hel del at se, samt Gads o.s.s.
 af det j' kun kan skrive om Ørnus, naar Kapt. er ved
 sig sit Skrivebord saa ender ikke saa meget, alt d. -
 J' har en hel Maase Ordreninger, at skrive om, .
 Det var sidste Uge saa var det, at is vare paa
 Kjøpenstedet 2° Regnum i den højeste Skygge, saa
 kan i tænke jer til Dester (d.e. Sædne i bispens Sol
 pakkulst af Ørn) - j' gik ifft et Hunderskift og en
 hund Orog, rest af det af Kapt. Skjelder-om, Ørnus,
 fuen om Øft. kunde det med mig typke ulla
 Hørsing, og naar is gik ud - j' kunde kunst gae
 for Værnet - j' laa om statter for aabent Hørsing
 med et kaput over mig, og var guda dronraad (af
 Spid!!). Naar j' var gude. Jaa saa is mig gude
 Hørsing at Skibe mig omuldstog til den Ørn,
 og fik mig til 60 An. Jucker (se Ørnus) 7 Puck
 Valbar 7 d. - og den Hørsing kyster mig en

med at se dem - et oveniud, det blev en ganske
nydelig Jule, og er det ogsaa egentlig ret dyrt, rigtig
sag, maaske endeligvis knapper og for mig vil
vil meget hellere renoncere paa at blive fotografert,
end blive slegt levende, især ogsaa et Aar, som
kan gaa med min farvise Stedfortid, til hyemne saa
gaae jeg kun med den anden paa Tiden. Men kan
tro blev bliver paa, roet er e. fordit det sidste
brilliant, om H. er dygtig til det. Men har klop
pet og syt det sammen, jeg har syt Knaphuiler, som
nuet efter o. s. v. - Jeg har nu ikke Raad til at
fotografere. Men det er da ogsaa lige ferd. -
Men kan ikke tro som dengene gaa jeg har nu
alt i alt maattet betale 6 Mark for idet Catty som
hvort Gæstik maaske ogsaa; David. 130 for flængende.

Blätter, de maatte forskures drucke fra München,
de kan ikke paa subkulis her, Enghandlernes sagde at
man skulde passe paa med at overrette dem, om det
kom forlaggeren i München for tre, maaske man be
tale 1000 Mark, men det kan risikeres, maaske Stad,
blat ikke kommer, til at ligge i Restauranten o. s. v. haa
risende, dykker kan se dem, det bliver godt meget
sagde had, og saa dillede kun ikke det kom med
kunde maaske ret, godt - men maaske endelig, men
jeg har betalt 400 Mark - 50. Eller kunde lige
tidet i denne maaned, de har sagt jeg skal ikke
ryde for, jeg saa vil endat rejsebejge ?? Jeg har
den Tids min kan I ikke skaffe mig (Maaske) til
siges, ogsaa, o. s. v. at ride, det staaer ikke i Alene
her. - Jeg haaber ogsaa et Gæst for mig, maaske jeg
kommer hjem, med i Aftenet, 1/2 o. s. v. inde,

de kinesiske Læmper oppe! Du lovede at skrive
til mig i København, men det blev ubruddet ikke at
jg sadges efter at have læst om din elyde samt det
Ophold i Sverige. — Hvis jg have god Aegtlighed til
at skrive saa vilde jg andre lykkelige af sende
hjem i Kowkaand jg jg fuld af Aestning! Sine
Syngere om jg faar fuld med mig, stede jg af
Jkk's og skiver en hel masse til Onkel Søren &
T. N. jg havde tænkt det skulde med her min
Jkk's 10 i morgen stryge, Aoidag gaa rent min
Kole og ferdig o. s. v. jg har droemt Luses var
delt, lever skive endnu? ?? Er my Klein bleve
gift? ?? Nav det ikke maaent mig Onkel Luth, som
kan hende en Dag som et Aoidenslag jg var
jo med ham og hans 2 Jodefolk: Kaddet
og hvide som Jdan, glimrende staret, ukort,
"nav det ikke maaent, jg fik det at se? Du skulde
tage og skrive til om B, hvide sang du skive til mig,
uden du skive L. at tydeligt kan min nok lese
det, min har varit forfærdet, god ved mig men jg
har vant her tydelig mig med alt muligt og en saa
ran og god min var slet ikke tilfreds med Kaptaj
Bred til dig og J, vilde heller have gjort det selv,
men min kan kun daaly med at skive daaly,
jg har sagt min kunde skive paa engelsk, du
kan nok lese det. — Og i Ngen Aiden var
vi ude i Aimbek hos H. N. N. i. til Priddag,
det er 3-4 mil ude for Hambury i her med
Togt, — i den dejlige Egro, paa det dejlige
Landsted, det kan ho det var kende med, hilt
jg faldende naturligt med min Aiske-Fruyt-

